

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

EUD Kontoret
2019

Vejledning
**Grundfags-
bekendtgørelsen**

Dansk

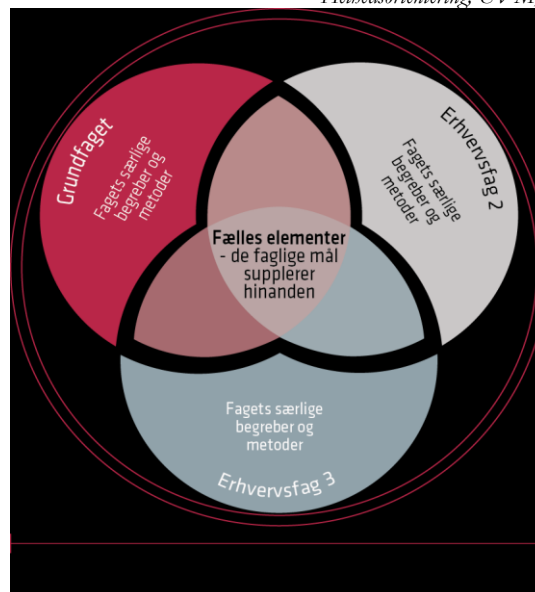
Vejledning til grundfag

Denne vejledning indeholder forklarende kommentarer til nogle af de gældende bekendtgørelsesbestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Alle bindende bestemmelser for undervisningen og prøverne i erhvervsuddannelserne findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser; herunder fagbilagene i bekendtgørelsen om grundfag.

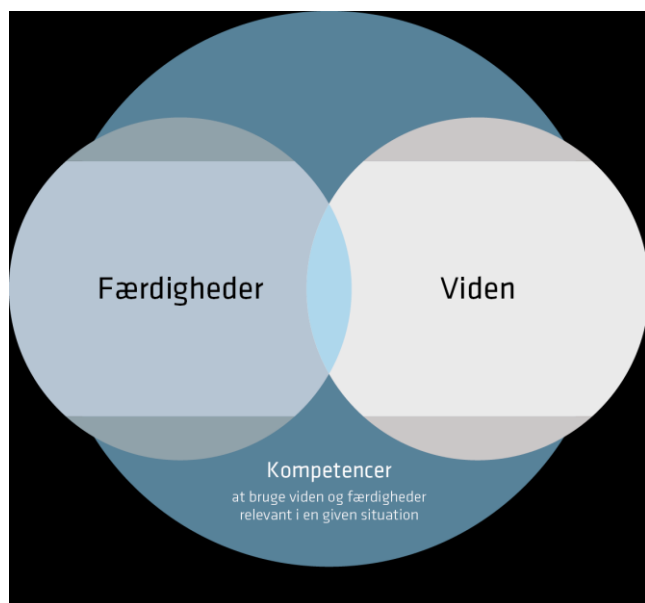
Vejledningen kortlægger fagets rolle i erhvervsuddannelserne og præciserer sammenhængen mellem grundfaget og øvrige fag i uddannelserne. Vejledningen understøtter en helhedsorienteret tilgang med henvisninger til eksempler fra undervisningspraksis.

Eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.

Helhedsorientering, UVM, 2018

Viden – færdigheder – kompetencer

Beskrivelsen af de faglige mål tager udgangspunkt i den europæiske brug af begreber, hvor faglige mål kaldes læringsudbytte og indeholder begreberne viden, færdighed og kompetence.

1. Viden er noget man har - beskriver de indholdsområder, stofområder og faglige områder, som man beskæftiger sig med i faget.
2. Færdighed er noget man kan - en dygtighed og en evne for et eller andet. Færdigheder viser sig i form af teknikker og indgår i udførelsen af opgaver og problemer.
3. Kompetence er noget man gør - elevens potentielle handlingsformåen i en given situation og elevens evne til at gøre noget i bestemte kontekster. Kompetencer betyder at man har viljen og evnen til at bruge sin viden og sine færdigheder i en given situation.

Inspiration og guidelines

Bekendtgørelse om grundfag, erhvervsfag og erhvervsrettet andetsprogsdansk i erhvervsuddannelserne , 2019.	Den taksonomiske beskrivelsesramme for grundfagenes faglige mål , 2014.
Definition af pædagogiske principper , 2017.	Bedømmelseskriterier , 2018.
De fire grundelementer ved prøver og eksamen , 2019.	Regler og gode råd ved prøver og eksamen , 2019.

Indhold

1. Identitet og formål.....	3
2. Faglige mål og fagligt indhold.....	3
2.1. Faglige mål.....	3
<i>Kommunikation</i>	4
<i>Læsning</i>	4
<i>Fortolkning</i>	4
<i>Fremstilling</i>	5
2.2. Kerne stof.....	5
Kerne stof i kommunikation kan omhandle.....	6
Kerne stof i læsning kan omhandle.....	6
Kerne stof i fortolkning kan omhandle.....	7
Kerne stof i fremstilling kan omhandle	8
2.3. Supplerende stof.....	10
3. Tilrettelæggelse	10
3.1 Didaktiske principper	10
3.2 Arbejdsformer.....	14
3.3 It i undervisningen	14
3.4 Samspil med andre fag.....	15
4. Dokumentation	15
5. Evaluering	17
5.1 Løbende evaluering.....	17
5.2 Afsluttende standpunktsbedømmelse.....	19
5.3 Afsluttende prøve.....	19
5.3.1 Eksaminationsgrundlag.....	21
5.3.2 Bedømmelsesgrundlag.....	21
5.3.3 Bedømmelseskriterier.....	21
6. Dansk lærerens spiseseddel.....	23

Indledning

Vejledningen udfolder og forklarer fagbilaget dansk til grundfagsbekendtgørelsen.

Vejledningen indeholder uddybende og forklarende kommentarer til fagbilagens punkter og bidrager med anbefalinger og inspiration til det faglige, pædagogiske og planlægningsmæssige arbejde med at tilrettelægge undervisningen i grundfaget.

Desuden gives eksempler på god praksis, herunder links til eksempler på undervisningsforløb på emu.dk. Praksiseksemplerne er tænkt som inspiration til indhold, form og niveau.

Strukturen i vejledningen følger fagbilaget. Citater og sammenskrivninger fra fagbilaget er anført i blå ramme.

1. Identitet og formål

Fagets formål og omdrejningspunkt er de kulturelle og kommunikative kompetencer: At tale, at samtale, at præsentere, at lytte, at læse, at skrive og at se.

En forudsætning for succes i uddannelse og arbejdsliv, i sociale og kulturelle kontekster og i hverdagslivet er, at eleven kan mestre de kulturelle og kommunikative kompetencer.

Eleven skal derfor blive bedre til at kommunikere både generelt og i erhvervmæssige sammenhænge. Det sker når eleven arbejder strategisk med at læse og analysere tekster, og når eleven anvender kommunikative strategier og modeller til at tale, lytte, læse, skrive og se. Det sker også i et fler- eller tværfagligt arbejde, hvor kompetencer i danskfaget kombineres med f.eks. relevante læringsmål i erhvervsfagene, og hvor den faglige identitet i uddannelsen bliver eksplicit i grundfaget dansk.

I danskfaget arbejder eleven med mange forskellige kommunikationsmetoder både mundtligt, skriftligt, visuelt eller multimodalt, dvs. med ord, billeder, film, tegninger, animationer og lyd i samme tekst. Undervisningen retter sig mod elevens faglige uddannelse med udgangspunkt i danskfagets fire overordnede kompetencer: kommunikation, læsning, fortolkning og fremstilling.

Faget er med til at understøtte mål fra erhvervsuddannelsernes andre fag, om at eleven skal kunne formidle og kommunikere på mange forskellige måder. Fagets tekster skal hentes fra elevens uddannelse, branche eller fra almene sammenhænge af interesse og relevans for eleven.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Fagbilagets mål tager afsæt i de mål, der er nået i grundskolen og danner dermed udgangspunkt for undervisningens tilrettelæggelse og evaluering af eleven.

De faglige mål er formuleret som kompetencemål som sigter mod at udvikle elevens kompetencer (handlingsformåen). Derudover har de fokus på viden, færdighed og kompetence som udgør det samlede læringsudbytte.

Eleverne skal opnå viden og træne færdigheder i erhvervsskolen således at eleven kan handle hensigtsmæssigt i konkrete situationer i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag (kompetence).

De faglige mål danner grundlaget for skolens udarbejdelse af undervisningsmål/læringsmål for konkrete læringsaktiviteter i elevens uddannelse. (jf arbejdsrapport "Generelt om viden, færdigheder...")

De faglige mål er inddelt i fire overordnede kompetenceområder: Kommunikation, læsning, fortolkning og fremstilling. De opstillet sideordnede og går fra niveau F, E og D til C niveau og de er beskrevet med progression fra niveau til niveau.

Kommunikation

<i>Kommunikative strategier</i>	Elevens viden om strategier og færdighed i at anvende denne viden hensigtsmæssigt og kompetent i forhold til formål og situation.
<i>Hensigtsmæssig kommunikation</i>	Elevens viden om kommunikation og færdigheder i at kommunikere. Elevens kompetence til at anvende viden og færdigheder i at kommunikere. Elevens kompetence til at anvende viden og færdigheder hensigtsmæssigt og kompetent i en konkret kommunikationssituation.
<i>It og multimodale medier</i>	Elevens viden om it og multimodale medier, dvs. medier, der anvender forskellige måder at repræsentere indhold på, f.eks. gennem lyd, billede, grafer, film, gestik, mimik, tingssprog, og elevens færdighed i at anvende denne viden.
<i>Virksomhedens interne og eksterne kommunikation</i>	Elevens viden om det, der kendetegner intern og ekstern kommunikation og færdighed i at kunne skelne herimellem, samt kompetence til at anvende viden og færdigheder til at tilpasse kommunikationen til formålet.
<i>Sproglige normer i forskellige sammenhænge</i>	Elevens kendskab til og viden om sproglige normer og den måde, der er bundet til forskellige kontekster. På niveau D og C skal eleven kunne anvende viden til at forklare disse sproglige normer.

Læsning

<i>Læsning med forståelse</i>	Eleven skal have færdighed i at læse og forstå forskellige teksttyper.
<i>Forskellige teksttyper</i>	Eleven skal have viden om, hvad der kendetegner forskellige teksttyper.
<i>Læseformål</i>	Eleven skal kunne identificere formålet med at læse en tekst.
<i>Læsestrategier</i>	Eleven skal have viden om forskellige læsestrategier.
<i>Kompetent læsning</i>	Eleven skal anvende sin viden om strategier til at vælge en relevant læsestrategi. Eleven skal anvende sin færdighed i at læse, sin viden om teksttyper og eleven skal kunne se formålet med at læse en tekst i en konkret sammenhæng.
<i>Informationsøgning</i>	Eleven skal kunne søge informationer målrettet og behandle informationer kritisk.
<i>Faglig læsning</i>	Eleven skal kunne anvende sin viden om fagsprog, læseformål og teksttyper til at forberede sig til at læse (förlæsning) og til at læse fagtekster om uddannelse og erhverv.

Fortolkning

<i>Kultur, sprog, erhverv og uddannelse</i>	Eleven skal have viden om og forholde sig til disse områder gennem læsning af forskellige tekster.
<i>Læsning, analyse og diskussion</i>	Eleven skal have færdighed i at læse, undersøge og diskutere tekster om kultur, sprog, erhverv og uddannelse (samt niveau C: historie) fra erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag.
<i>Vurdering og stillingtagen</i>	Eleven skal kunne vurdere og tage stilling til læste tekster på baggrund af analyse.
<i>Tolkning og refleksion</i>	Eleven skal kunne uddrage det relevante og reflektere over de læste tekster (niveau D og C).
<i>Perspektivering</i>	Eleven skal kunne perspektivere en tekst på baggrund af analysen (niveau C).

Fremstilling

<i>Skrivestrategier</i>	Eleven skal have viden om og færdighed i at anvende forskellige skrivestrategier.
<i>Sprog og stil</i>	Eleven skal have viden om hensigtsmæssig og korrekt sprogbrug og om færdighed i at foretage sproglige valg i forhold til teksttype og situation.
<i>Valg af medier, virkemidler og repræsentationsformer</i>	Eleven skal kunne vælge medier og virkemidler (repræsentationsformer) hensigtsmæssigt i forhold til teksttyper og situation.
<i>Tekster og teksttyper</i>	Eleven skal have viden om tekster og teksttyper, der er relevante i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag.
<i>Fremstillingsprocessen</i>	Eleven skal have færdighed i at planlægge og fremstille skriftlige og mundtlige tekster, og i at anvende relevante teksttyper i forhold til kommunikationssituationer i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag.
<i>Skriveformål</i>	Eleven skal kunne identificere skriveformålet i en skriftlig kommunikationssituation.
<i>Modtagerrettet kommunikation</i>	Eleven skal have viden om kommunikation og kunne tilrettelægge kommunikation i forhold til hensigt og modtager.
<i>Dialog om tekster</i>	Eleven skal kunne gå i konstruktiv dialog om egne og andre tekster.
<i>Repræsentationsformer</i>	Eleven skal have viden om forskellige repræsentationsformer, færdighed i at anvende dem og kompetence til at anvende dem hensigtsmæssigt i forhold til en specifik situation og et specifikt formål.

Søg inspiration på [EMU](#).

2.2. Kerne stof

I fagets kerne stof skal forskellige teksttyper være repræsenteret; fx faglitteratur, skønlitteratur samt digitale multimodale medier mm. Endvidere arbejdes der med det udvidede tekstbegreb som omfatter enhver læst, set eller hørt tekst.

Til fagets kerne stof hører sprog, faglitteratur og skønlitteratur, herunder også digitale multimodale medier. Stofområderne indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Det sproglige stofområde omfatter en sproganalytisk tilgang til skriftlige og talte, trykte og digitale tekster.

Det faglitterære stofområde omfatter uddannelsens fagtekster og andre relevante erhvervsmæssige og erhvervsfaglige tekster.

Det skønlitterære stofområde omfatter skønlitterære tekster.

Det mediemæssige stofområde omfatter en medieanalytisk tilgang til tekster, herunder multimodale, i trykte såvel som i digitale medier.

I fagets kerne stof indgår:

Danskfaglige begreber, modeller og metoder, teksttyper og medier, det udvidede tekstbegreb Sproglære, herunder:

- Sprogrigtighed, grammatik og retstavning
- Mundtlig og skriftlig sprogbrug

Kommunikation, herunder:

- Visuel og multimodal kommunikation
- Kommunikative strategier
- Mundtlig, skriftlig, visuel og multimodal fremstilling

Kernestof i kommunikation kan omhandle

- a) Virksomheders interne og eksterne kommunikation
- b) Kommunikative strategier:
 - kommunikationsmodeller
 - formel og uformel kommunikation
 - skriftlig kommunikation
 - mundtlig kommunikation
- c) Hensigtsmæssig kommunikation
- d) It og multimodale medier
 - Sproglige normer i forskellige sammenhænge
 - Sprogbrug og sprogrigtighed

Eleverne arbejder med relevante talte, skrevne og multimodale tekster fra uddannelse, erhverv eller dagligdag, der sætter fokus på de fem kompetencer, som kan opdeles i de primære kompetencer: tale, lytte og se, og de sekundære: læse og skrive.

Sprogbrug og kommunikation

Med udgangspunkt i konkrete teksteksempler arbejder eleverne med regler og normer for sprog og kommunikation.

Du kan vælge eksempler på sprogbrug og kommunikation i samspil med erhvervsfagene i grundforløbets 1. del. Såfremt faget gennemføres i grundforløbet 2. del, kan du vælge eksempler i samspil med elevens uddannelsesspecifikke fag.

Ved at lade eleverne selv udarbejde relevante tekster, øger du elevernes sproglige og kommunikative kompetence. Endvidere kan du lade dem forholde sig til hinandens tekster, således at de fx reflekterer over valg af sprog i en given kommunikationssituation.

Multimodale tekster og repræsentationsformer

I en multimodal undervisning indgår forskellige medier, værktøjer og multimodale metoder til at formidle det faglige stof. Eleverne læser, ser, hører og arbejder med at forstå multimodale læremidler, hvor der indgår billede, film, tekst, grafik og andre repræsentationsformer i et samspil. Arbejdet med at afkode multimodale tekster kan danne grundlag for, at eleven selv fremstiller egne multimodale tekster, der fungerer hensigtsmæssigt fra en kommunikativ synsvinkel.

Kernestof i læsning kan omhandle

- Læsning med forståelse
- Forskellige teksttyper
- Læseformål
- Læsestrategier
- Kompetent læsning
- Informationssøgning
- Faglig læsning

Arbejde med læsning foregår integreret i undervisningen i dansk og i samspillet med erhvervsuddannelsens andre fag.

Læsetræning

I undervisningen træner eleven i at bestemme formål med at læse, i at læse og at anvende læsestrategierne før, under og efter læsning. Læsning foregår også i forhold til teksttype og identifikation af læsestier ind i teksten.

Eleven træner og styrker sine læsefærdigheder ved at læse forskellige tekster og teksttyper med brug af forskellige læsestrategier. Læreprocessen understøttes af, at du giver eleven løbende feedback på læsefærdigheder og -strategier.

Eleven træner læsefærdigheder ved at læse og anvende læsestrategier på de fagtekster der indgår i erhvervsuddannelsen, i erhvervet eller dagligdagen.

Læsestrategier

I arbejdet med at læse tekster kan eleven anvende:

Før-læsestrategier, f.eks. ved at bestemme læseformål og teksttype, ved at skimme/scanne

- for tekstens sværhedsgrad og hyppigt anvendte ord og udtryk, og give et kvalificeret gæt på tekstens indhold og budskab ud fra billeder og overskrifter, indledning og afslutning, når det drejer sig om sagprosa
- for informationer om personer, miljø, indhold og handling, når det drejer sig om fiktion,
- samt transfer af egen forhåndsviden og forforståelse forhold til tekstens emne.

Under-læsestrategier i form af hurtiglæsning (punktlæsning, anvendelse af læsekort, skimning og overblikslæsning), intensiv læsning (indlæringslæsning, nærlæsning, kritisk læsning og kreativ læsning, brug af notatark, par- eller fælleslæsning) og oplevelseslæsning.

Efter-læsestrategier for at bearbejde og huske det læste, f.eks. ved at udarbejde mindmap eller resumé/referat af teksten, redegøre for de væsentlige synspunkter og holdninger, udarbejde spørgsmål og problemstillinger i forhold til teksten, omskrive til et andet medie og /eller målgruppe.

Kernestof i fortolkning kan omhandle

- Tekster om kultur, sprog, erhverv og uddannelse
- Læsning, analyse og diskussion
- Tolkning og refleksion
- Vurdering og stillingtagen
- Perspektivering

Analyse af tekster

Ud fra relevante strategier skal eleven iagttage, beskrive, analysere, fortolke, vurdere og perspektivere. Elevens faglige forudsætninger og niveau er med til at bestemme, hvor selvstændigt eleven skal vælge metode, og hvor dybtgående og omfattede analysen skal være. Eleven skal både have succes med at mestre metoden og samtidig opleve, at opgaven er udfordrende.

At opleve tekster

I valg af analysestrategi bør der altid tages udgangspunkt i elevens oplevelse og undren, når eleven læser teksten første gang. Herefter kan analysen bekræfte eller afkræfte elevens første oplevelse af teksten. Eleven kan stille ”undre” spørgsmål til teksten og besvarer dem ved at undersøge teksten. Analysen er dermed med til at udbyde og udvide elevens første forståelse og oplevelse.

Eleven skal møde tekster fra de seneste 10-15 år. Men der kan også forekomme ældre tekster, når de er relevante i forhold til de sammenhænge faget indgår i. Hvis erhvervsfagets eller en virksomheds traditioner,

historie og udvikling indgår som undertema i en fagretning, vil det være relevant at vælge tekster, som kan belyse dette, som et undertema.

Tekstarbejde og fremstilling

Elevens arbejde med at fremstille sine egne mundtlige, skriftlige og multimodale tekster understøtter målet med at kunne analysere andres og professionelle tekster. Gennem det at producere selv lærer eleven at evaluere egne og andres tekster..

Eksempler på fagtekster

Fagtekster kan omfatte virksomhedens eksterne og interne kommunikation, samt massekommunikative tekster, der dækker over trykte såvel som digitale medier, herunder tekster fra sociale medier, aviser, radio, tv, film, websites og interaktive medier.

Medier, sprog og genreglidning

Analyse af mediers og sprogets rolle og funktion som middel til kommunikation spiller en central rolle i faget. Det gælder både når det drejer sig om fiktion (forfatter ^ tekst ^ læser) og om sagprosa (afsender ^ meddelelse ^ modtager).

Følgende indgår i tekstarbejdet: Genreglidning, hvor temaer bliver behandlet i forskellige teksttyper og hvor generne glider sammen, Cross Over og Intertekstualitet, hvor temaer bliver behandlet i forskellige teksttyper, hvor genrer glider sammen og hvor tekster refererer og taler til hinanden, så der opstår ny betydning.

I undervisningen kan du evt. bygge videre på, at eleverne er aktive brugere af multimodale medier, herunder sociale medier, hvor grænsen mellem teksttyper udviskes. Det er derfor vigtigt at undervisningen skærper analysen af og bevidstheden om de sproglige, auditive og visuelle virkemidler i disse medier.

Kernestof i fremstilling kan omhandle

- Skrivestrategier
- Sprog og stil
- Valg af medier, virkemidler og repræsentationsformer
- Tekster og teksttyper
- Fremstillingsprocessen
- Skriveformål
- Modtagerrettet kommunikation
- Dialog om tekster

Mundtlig, skriftlig og multimodal fremstilling

I undervisningen kan du udfordre eleven i forhold til at anvende sprog og virkemidler bevidst, målrettet, varieret og tilpasset til formålet. Når eleven arbejder med mundtlig og skriftlig fremstilling, bidrager det til at øge elevens ordforråd, begrebsverden og bevidsthed om perspektivet i at anvende forskellige repræsentationsformer til at formidle information, viden og holdninger.

Undervisningen tilrettelægges, således at fagets skriftlige og mundtlige dimension arbejder sammen og understøtter en videre udvikling af kompetencerne se, lytte, tale, samtale, læse og skrive.

Skriftlig fremstilling styrker eleven i at udtrykke sig sprogrigtigt ud fra skriveformål og inden for rammerne af forskellige teksttypers former og muligheder. Arbejdet med den skriftlige side er beskrevet under afsnittet om dokumentation nedenfor.

I din undervisning skal indgå faglig skrivning og formidling inden for den fagretning og uddannelse, som eleven har valgt. Eleven arbejder med skrivestrategier, sprogrigtighed, grammatik og retstavning.

Skrivning og skrivestrategier

Når du arbejder med at styrke elevernes skrivefærdigheder, lægges vægt på:

Førskrivestrategier, f.eks. brainstorming, systematisk idéskabelse gennem arbejde med mindmap eller andre kreative teknikker, elev-elev eller elev-lærer vejledning (f.eks. åbne spørgsmål til den skrivende), indsamling, organisering og strukturering af stof, transfer af viden, analyse af kommunikationssituation og —formål, mv.

Skrivestrategier, f.eks. processkrivning, tænkeskrivning, formidlingskrivning

Efterbehandlingsstrategier, f.eks. kritisk læsning af egne og andres tekster, gensidig respons, redigering og gennemskrivning af egne og andres tekster, arbejde med struktur, form og indhold, korrekturlæsning af egne og andres tekster, mv.

At anvende it, f.eks. mind map-programmer, tekstbehandlingsprogrammer, informationssøgning, rettefunktioner, hjemmeside, blog mv.

Mundtlig fremstilling

Eleven kan træne mundtlig fremstilling gennem bevidst brug af talesproget, hensigtsmæssigt og modtagerrettet kommunikation og ved at kunne lytte aktivt og stille spørgsmål under en samtale.

Mundtlig fremstilling omfatter elevens færdighed i at anvende talesproget på en hensigtsmæssig måde i forhold til hensigt og modtager. Eleven arbejder med lytte-, tale- og samtalestrategier, det vil sige elevens evne til at lytte, samtale og at fremlægge mundtligt.

Præsentationsstrategier (tale)

Der arbejdes med

Før-præsentationsstrategier, f.eks. brainstorming, systematisk idéskabelse, mindmapping, spørgsmålstyper, vejledning (åbne spørgsmål), indsamling af information, organisering og strukturering af stof, transfer af viden, analyse af kommunikationssituation og -formål, valg af verbale og nonverbale virkemidler og præsentationsteknikker, arbejde med kropssprog, udtale og mimik, mv.

Præsentationsstrategier, f.eks. at udarbejde manuskript, noter, præsentationsmaterialer med stikord, billeder, grafer, talekort med stikord mv.

Efter-præsentationsstrategier, f.eks. evaluering af anvendelse af præsentationsteknikker, verbale og nonverbale virkemidler i forhold til kommunikationssituation og —formål, mv.

At anvende it, f.eks. mind-map-programmer, præsentationsprogrammer, tekstbehandlingsprogrammer, programmer til at udarbejde hjemmeside, billedredigeringsprogrammer mv.

Samtale- og mødestrategier (tale/lytte)

Der arbejdes med:

Før-samtalestrategier, f.eks. opstilling af dagsorden, opstilling af mål for samtalen eller møde, notering af væsentlige diskussionspunkter, mv.

Samtalestrategier, f.eks. aktiv lytning, spørgsmålstyper (f.eks. afklarende) , transfer af viden, analyse af samtalsituation, -formål, -deltagerforudsætninger og -emne, strukturering af samtale gennem anvendelse af ordstyrer, notering af synspunkter, notattekni, herunder mindmapteknik.

Efterbehandling af samtaler eller møder, f.eks. referat af samtalen, redegørelse for væsentlige synspunkter, redegørelse for beslutninger, truffet under samtalen mv.

At anvende it, f.eks. mind-map-programmer, præsentationsprogrammer, tekstbehandlingsprogrammer mv.

2.3. Supplerende stof

Det supplerende stof kan være tekster, der ikke er indeholdt som en forpligtende del af kernestoffet. Det kan fx være social-, kultur- og bevidsthedshistoriske fremstillinger, fagtekster om psykologi, kunsthistorie eller teknologi, og det kan være stof fra andre fag, der indgår i flerfaglige forløb, hvor dansk er med. Det supplerende stof bør knyttes til kernestoffet og indeholdes i de organiserede forløb. Der er ikke specifikke krav til omfanget af det supplerende stof.

Supplerende stof vil være nødvendigt eller naturligt at inddrage. Det vil oftest være stof, der ligger i grænsefladerne til andre fag og fagområder. For at kunne forstå, analysere eller perspektivere en tekst kan det være nødvendigt, at eleven sætter sig ind i sekundær litteratur eller læser baggrundstof. Det kan være fagtekster, der ikke indgår som grundlag for en analyse, men som eleven læser for at kunne udarbejde en mundtlig fremstilling. Det kan også være tekster om virksomhedsorganisation, virksomhedskultur, fagtradition, faglig metode, etik, teknik, handel, økonomi, kultur, historie, psykologi, sociologi mm.

Det supplerende stof bidrager til at eleven kan analysere eller fortolke en tekst, eller det kan være grundlag for en fremstillingsopgave.

Det supplerende stof kan især hentes fra erhvervsfag, uddannelsesrettede fag og erhvervsuddannelse. Det peger dermed frem mod elevens uddannelse og videre uddannelse. Typisk vil eleven have indflydelse på, hvad der udvælges

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen i dansk tilrettelægges ud fra skolens fælles pædagogiske og didaktiske grundlag. Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevens faglige niveau og tilrettelægges så vidt muligt med udgangspunkt i elevernes aktuelle erhvervsuddannelser. Der er hovedvægt på helhedsorienteret undervisning og der sikres rammer, hvor eleven kan bruge sin viden i erhvervsfaglig sammenhæng, så sammenhænge mellem fagets metoder og modeller og elevens uddannelsesområde står tydeligt for eleven.

Den faglige progression i forhold til abstraktionsniveau indgår ved at der arbejdes med synlig læring og feedback.

For eux-elever gælder det at faget indgår som grundlag for den videre undervisning på a-niveau. Stof læst på c-niveau indgår i optællingen af det samlede stof på a-niveau. Undervisningsbeskrivelsen skal indeholde læst stof, omfang i tid og særligt fokus i forløbet samt hvilke arbejdsformer der er anvendt.

Undervisningen i danskfaget er læringsmålstyret. Det betyder, at du omsætter de faglige mål til konkrete læringsmål for undervisningen og tilrettelægger undervisningen ud fra læringsmålene. Du skal tilrettelægge undervisningen ud fra

fagets identitet og formål og de overordnede kompetenceområder og fagmål.

Men der er et spring fra fagbilagets abstrakte formuleringer til de specifikke, målbare, opnåelige, relevante og resultatorienterede og tidsafgrænsede læringsmål. Læringsmålene danner grundlag for den undervisning og læring eleverne oplever. Det er skolens opgave at formulere læringsmålene klart og tydeligt for eleverne, så de kan anvende dem som mål for deres egen læringsproces.

Læringsmålene skal være tydelige og målbare for eleverne, og de skal kunne bruge dem til at måle og forstå, om de har opfyldt målene for undervisningen. Særligt i en helhedsorienteret og tværfaglig undervisning, skal eleverne kunne identificere hvert fags fagmål.

Tilrettelæggelsen af undervisningen i dansk tager udgangspunkt i fagets mål og på hvilken måde faget praksisorienteret kan indgå i en helhedsorienteret og tværfaglig undervisning, eller som korte danskfaglige kurser.

Elevernes forudsætninger og faglige niveau (F, E, D eller C) er med til at bestemme, hvordan du tilrettelægger undervisningen. Vær opmærksom på, hvor eleven befinder sig i forhold til faget.

Elevens niveau

Dansk er med erhvervsuddannelsesreformen i 2015 blevet obligatorisk fag i grundforløbets 1. del i alle erhvervsuddannelser. Elever, der påbegynder grundforløbets 1. del efter grundskolens 9. klasse, afslutter faget på E-niveau. Elever, der påbegynder grundforløbets 1. del efter 10. klasse og med en 10. klasses eksamen, afslutter faget på niveau C.

Elever, der har valgt eux-modellen, skal ved start på grundforløbets 2. del have afsluttet danskfaget på C-niveau. Hvis disse elever ikke har opnået C-niveauet, kan de således være henvist til at gennemføre dansk på niveau C på VUC eller i åben uddannelse. Det kan være enten inden eleven begynder på grundforløbet 2. del eller sideløbende med grundforløbet 2. del.

Elevens forudsætninger og uddannelsesretning

Elevernes forudsætninger - faglige, personlige og aldersmæssige - indvirker på, hvordan du vægter mål, vælger indhold og differentierer undervisningen. Elever i ungesporet har formodentlig andre forudsætninger end elever i voksensporet.

Elevens valg af fagretning og uddannelse skal afspejle, hvordan du toner, vælger og vægter mål, indhold og stofområder.

Undervisningsbeskrivelse (eux-elever)

For at understøtte den faglige progression udarbejdes en undervisningsbeskrivelse for det gennemgåede stof i faget på grundforløbet. Beskrivelsen indeholder:

- Læst stof
- Omfang i tid
- Særligt fokus (f.eks. pædagogisk fokus, fokus i faglige mål mv.)
- Anvendte arbejdsformer

Beskrivelsen overdrages i videst muligt omfang til den underviser, der overtager eleven på eux 2. del. Der må naturligvis tages forbehold for elever, der enten har merit for dansk eller som kommer fra andre skoler, hvor der ikke er udfyldt en undervisningsbeskrivelse.

I tilfælde, hvor det er muligt er det givtigt med et koordinerende samarbejde mellem underviseren fra grundforløbet og underviseren på a-niveau.

Danskfaget i en helhedsorienteret og tværfaglig undervisning

Danskfaget indgår i samspil med andre de fag i erhvervsuddannelsen. Skolerne udbyder forskellige fagretninger i grundforløbets 1. del, hvori dansk indgår. I en helhedsorienteret tværfaglig undervisning, hvori danskfagets læringsmål indgår sammen med læringsmål fra andre fag, bør eleven opleve arbejdet med fagets mål som et meningsfyldt samspil med mål fra andre fag.

Når du underviser i dansk bliver det din opgave, at sikre at danskfagets læringsmål indgår på en meningsfuld måde sammen med mål fra de andre fag. Du skal sikre, at eleverne er bevidste om de danskfaglige læringsmål og den danskfaglige viden, færdigheder og kompetencer, som de bringer i spil, når de løser opgaver i en tværfaglig helhedsorienteret læringsproces.

Du kan bringe kernestoffet i spil gennem en vifte af varierede opgaver, i korte danskfaglige kursusforløb eller knyttet op på den tværfaglige og/eller helhedsorienterede undervisning.

Faser i et undervisningsforløb

Når du planlægger din undervisning kan faserne i et undervisningsforløb forme sig på følgende måde:

Elevens forforståelse	<p>Som opstart præsenterer du formål og konkrete mål for det, som eleverne skal lære.</p> <ol style="list-style-type: none">1. I målene indgår de kriterier for målopfyldelse, som eleverne skal måle sig selv på undervejs, og som du vil bruge som grundlag for den afsluttende evaluering af elevernes arbejde med forløbet, f.eks. har eleven ved timens eller forløbets afslutning opfyldt målet: ”Eleven kan forholde sig til kultur, sprog, erhverv og uddannelse gennem analyse og diskussion af tekster”2. Før du begynder dit forløb, bør du knytte det an til en meningsfyldt helhed, som eleverne kender. Du kan evt. benytte flipped learning, se et filmeksempel, hvor du allerede før undervisningen lader eleverne få en forforståelse ved at se på det faglige emne, det kunne være en video om kommunikationsmodeller i dansk. Du kan finde en del videoer som er egnede til undervisningsbrug på youtube.com. Undersøg også, hvilke muligheder din skoles indkøbte undervisningsmaterialer rummer. En del skoler har købt flat-rate til onlinematerialer, hvor der hele tiden opdateres og udvides med f.eks. undervisningsvideoer og selvrettende tests.3. Du og teamet omkring eleverne differentierer målene ud fra elevforudsætninger. Alle elever skal have mulighed for at hægte sig på de mål, du/I har fastsat. I skal løbende hjælpe eleverne med at måle deres progression ud fra egne mål og forudsætninger frem for at skele til, hvad andre kan. I kan bl.a. gøre brug af før-og-efter-tests, hvor elevernes viden om et emne testes før undervisning og igen til sidst. Her bliver det tydeligt for eleven, hvilken progression der har været gennem timen eller forløbet. Det kan f.eks. gøres på papir eller med en Kahoot, Padlet eller andet.4. Du tjekker med eleverne, at de har forstået målene og undersøger, om de kan arbejde ud fra dem, eller om de evt. skal justeres. Du kan justere på flere måder, f.eks. gennem opdeling af konkrete mål, tilgange til læring osv.5. Du og teamet præsenterer den måde, I har organiseret undervisningen på. Det kan være samarbejdsformer: individuelt eller i grupper, hvilken funktion samarbejdsformen har i forhold til elevernes læring, og hvilke roller og funktioner gruppedeltagerne har i forhold til hinanden. Har I valgt individuelt eller pararbejde begrundet du/I ligeledes samarbejdsformen, f.eks. ud fra det hensyn at eleven skal arbejde med selvstændighed eller med ansvar for en sammenhængende proces.
Arbejdsfasen	<p>Eleverne arbejder og samarbejder med fokus på at opfylde læringsmålene.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Du/I giver løbende feedback på processen, herunder elevens strategier til at løse opgaven. Du stiller spørgsmål og giver hints, der kan hjælpe

	<p>læringsprocessen på vej. Elevernes motivation hjælper du på vej, ved at du er til stede med opmærksomhed, spørgsmål og interesse for deres opgaveløsning, når der er brug for det.</p> <p>2. Du/I træner eleverne i at bruge hinandens ressourcer og i at give hinanden faglig feedback (kollaborativ læring). Eleverne kan undervejs have vanskeligt ved at styre læringsmålene. Hvis de forsøger at skyde genvej ved at spørge dig eller Google for at få en hurtig løsning på opgaven, hjælper du dem tilbage på sporet ved at henvise til læringsmålene. Det færdige produkt dokumenterer målopfyldelse – men kun hvis det er blevet til ved at eleverne også mestrer processen. Vær opmærksom på at netop processen ved opgaveløsning er det, der er særligt interessant ved portfoliodelen i den mundtlige prøve.</p>
Afslutning og evaluering	<p>Du evaluerer sammen med eleverne.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Du/teamet evaluerer sammen med eleverne processen og det færdige produkt i forhold til de fagmål og læringsmål, der er indgået i undervisningen. 2. Eleven lægger produktet i sin arbejdsportfolio sammen med en af de opgaver, der skulle løses og en log om målopfyldelse gennem læringsaktiviteten. 3. Du fastsætter nye mål ud fra de mål, der er nået.
Til inspiration	<p>Du kan hente en del faglig og pædagogisk didaktisk inspiration i forskellige metoder, f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cooperative Learning - Collaborative Learning - Progressiv Læring - Flipped Learning <p>Hertil kommer også opmærksomhed på fagets indgåelse i helhedsorienteret undervisning. Du og teamet kan med fordel sammensætte forløb, hvor eleverne bruger faglighed fra andre grundfag og erhvervsfag til at opnå forståelse og læringsmål.</p>

Lette hjemmeopgaver - udfordrende opgaver på skolen

Ved at give eleverne lette opgaver hjemme kan du give dem mulighed for at opnå en forforståelse af de opgaver, de arbejder med på skolen. På skolen stiller du til gengæld mere krævende opgaver, som udfordrer dem til at samarbejde indbyrdes, så de er nødt til at bruge hinanden som ressource for at løse opgaverne.

Tekstarbejde og skriftlig fremstilling

Du integrerer det skriftlige arbejde i arbejdet med kernestoffet, hvor eleverne kan bruge udleverede tekster som model for løsning af skriftlige opgaver. De udleverede tekster anvendes som udgangspunkt og model for arbejdet med den skriftlige dimension.

Selvstændighed, ansvar og succes med at lære

Eleverne skal gennem din undervisning opleve stigende selvstændighed, ansvar, faglig mestring og succes med at lære. Forudsætningen herfor er, at du tager udgangspunkt i deres forudsætninger for at lære og vælger stof med stigende sværhedsgrad for at udfordre eleven på lige netop det niveau, eleven har brug for, og hvor eleven samtidigt kan lykkes med opgaverne.

Dansk og grundforløbets 1. del samt eux

Grundforløb 1 skal således udgøre en meningsfuld del af en helhed af læringsmål, der spiller sammen med læringsmålene fra andre erhvervsfag 2 og 3.

De elever, der vælger eux-forløb, afslutter grundforløbet på niveau C efter grundfagsbekendtgørelsen og fortsætter på det gymnasiale niveau A. Du tager pejling på det gymnasiale niveau A, når du udvælger stof til din undervisning af

disse elever.

At udfordre fagligt

Elevens faglige og personlige forudsætninger, viden og baggrund for at lære har afgørende betydning, når du tilrettelægger din undervisning. Du skal differentiere din undervisning i forhold til hver enkelt elevs niveau. Din undervisning skal invitere eleven indenfor i læringsrummet og åbne mulighed for, at eleven sætter egne mål, oplever mestring og faglig succes ud fra egne forudsætninger. Eleven bør samtidig udvikle egne strategier for at lære. Eleven lærer individuelt på egne præmisser, men indgår i et fælles læringsrum.

Du bør tilrettelægge undervisningen med gradvis progression ud fra elevens forudsætninger for at lære gennemsigtige kriterier for målopfyldelse skal kunne danne grundlag for elevens progression.

Progression i forhold til læringsmål handler om:

- Elevens viden: at have grundlæggende kendskab eller avanceret viden
- Elevens færdigheder: at have grundlæggende, rutinerede eller avancerede færdigheder,
- Elevens kompetencer: at kunne anvende færdigheder kompetent i konkrete kontekster

At eleven forstår processer og sammenhænge betyder, at eleven kan overføre og anvende dem i nye ukendte situationer.

3.2 Arbejdsformer

Undervisningen tager udgangspunkt i elevens erhvervsuddannelse, i hverdagens temaer og almene dannelse. Undervisning og arbejdsformer er i begyndelsen, der fortrinsvis er lærerstyrede, men skal gradvist afløses af undervisning og arbejdsformer, der giver eleverne større selvstændighed, medbestemmelse og ansvar. Arbejdsformer og metoder skal passe til de faglige mål, hvor der veksles mellem undervisningsformer og elevinddragelse. Faget tilrettelægges helhedsorienteret og så der som en del af undervisningen arbejdes der med at undersøge problemstillinger og vurdere løsninger, hvor fagets viden og metode anvendes, f.eks. i forbindelse med kommunikationsanalyse, arbejde med sagprosa, virksomhedskommunikation, arbejde med skønlitteratur mv.

Arbejdsformer er en række pædagogiske variationer over måden, der arbejdes med det danskfaglige stof på. For at opfylde fagbilagets krav om forskellige måder at møde og arbejde med tekster på og for at sikre elevernes faglige og læringsmæssige kompetenceudvikling skal forskellige arbejdsformer repræsenteres, fordi de på hver deres måde understøtter forskellige tilgange til tekstanalyse og tekstproduktion.

I løbet af undervisningen samler eleverne en arbejdsportfolio som dokumenterer arbejdet med de faglige mål. Eleven udvælger herefter eksempler fra sin arbejdsportfolio til sin præsentationsportfolio som udgør en del af eksaminationsgrundlaget.

3.3 It i undervisningen

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevernes læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleverne udvikle evnen til at anvende et bredt udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber.

Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevernes evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til, at eleverne udvikler en kritisk tilgang til internettets teknologi og kommunikationsformer.

It og medier fylder meget i undervisningen i dansk, dels som kommunikativt værktøj og dels som redskab for læreprocesserne i undervisningen. Gennem undervisningen skal faget bidrage til at udvikle elevernes digitale dannelse; analytisk, kritisk og kreativ forståelse af it og medier.

Brugen af it er mangfoldig. Der kan blandt andet være tale om it indgår som

- mindmap-programmer til at få ideer
- tekstbehandlingsprogrammer til både tekster og skriftligt arbejde
- informationssøgning når der arbejdes med emner, projekter og rapporter
- kommunikation med andre via e-mail, blogs, sociale medier og nyhedsgrupper
- præsentationsprogrammer, multimodalt med tekst, film, billeder, grafer, lyd, mimik, gestik
- hjemmesider som genstand for tekstarbejde, medieanalyse, tekstanalyse mv.
- analyse af virksomhedens eksterne og interne kommunikation

Arbejdet med at anvende it knyttes sammen med undervisningen i kommunikative strategier.

Eleverne anvender it til at fremstille tekster. Eleverne anvender tekstbehandlingsprogrammer til skriftlig fremstilling, præsentationsprogrammer til at understøtte mundtlig fremlægelse, mind-map-programmer til at få ideer og bearbejde dem, e-mail og sociale medier til interaktiv kommunikation, netbaserede platforme til samarbejde om projekter, multimodale medier til at anskue og præsentere et emne fra forskellige vinkler.

Du træner eleverne i at søge og kritisk vælge velegnede it-løsninger til fremstilling af deres dokumentation.

Du kan således i din undervisning åbne op for, at eleven vælger multimodale løsninger, hvor forskellige repræsentationsformer spiller sammen. Endvidere kan eleverne søge og vælge velegnede it-løsninger til at fremstille faglig dokumentation, hvor også den skriftlige dimension indgår.

3.4 Samspil med andre fag

I erhvervsuddannelserne er dansk et alment, erhvervsfagligt tonet sprog-, medie- og kulturfag med grænseflader til andre fag i erhvervsuddannelserne. Faget sætter erhvervskommunikativt, sprogligt samt tekst- og medieanalytisk perspektiv på de faglige, erhvervsfaglige, teknologiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold, der indgår i andre fag og faglige områder i erhvervsuddannelserne. Faget skal med dette perspektiv åbne for samspil med andre fag og undervisningsforløb i elevens uddannelse.

Du kan med fordel samarbejde med de andre lærere i uddannelsen om at skabe samspil mellem de læringsmål, der indgår i læringsaktiviteterne - både de overordnede fagmål om viden, færdigheder og kompetencer, og de konkrete læringsmål, som er knyttet til undervisningens aktiviteter.

At den enkelte lærers undervisning lykkes, afhænger i høj grad af det gode lærerteams respekt for hver enkelt lærers særlige faglighed.

Modellen fra forsiden af vejledningen viser forenklet fagene i en fagretning, hvor de faglige mål supplerer hinanden. Samtidig bliver fagenes særlige begreber og metoder respekteret og inddraget i en helhed.

4. Dokumentation

Elevens dokumentation omfatter teksttyper, som har relevans i forhold til elevens uddannelsesretning og fremtidige jobsituation i erhvervslivet, til elevens videre uddannelse og i forhold til elevens personlige udvikling.

Elevens dokumentation opsamles i en arbejdsportfolio, som indgår som grundlag for dels den løbende evaluering og dels den afsluttende standpunktsbedømmelse.

Eleven udvælger fra sin arbejdsportfolio før undervisningens afslutning et eller flere teksteksempler til en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolien udgør en del af eksamensgrundlaget ved den afsluttende prøve.

Mindst én skriftlig opgave skal repræsentere skrivning på tværs af dansk og et eller flere andre fag.

Arbejdsportfolio

Eleverne opsamler produkter og dokumentation i en arbejdsportfolio som danner grundlag for den løbende evaluering og den afsluttende standpunktsbedømmelse. Her kan du følge kontinuitet, sammenhæng og progression i elevens arbejde og dermed et samlet overblik over elevens tekster og over den feedback, som du over tid har givet til eleven. Du kan registrere elevens stærke sider og behov for at udvikle sig. Det skal fremgå klart for eleverne, hvordan du vil evaluere deres dokumentation, og hvad de skal gøre for at opfylde målene. Fra denne portfolio udvælger eleven sin præsentationsportfolio.

Arbejdsportfolioen indeholder altså alle de tekster, eleven har arbejdet med - fra udkast til den gennemarbejdede opgave. Skriftlige arbejder, der er udformet i samarbejde med andre, opbevares ligeledes i portfolioen med markering af, hvad eleven selv er ansvarlig for.

Præsentationsportfolio

Elevens arbejdsportfolio med alle elevens tekster bruges, når eleven skal udvælge tekster til sin præsentationsportfolio, som eleven skal bruge som eksaminationsgrundlag ved den afsluttende prøve i faget.

Eleven udvælger i samråd med dig tekster fra sin arbejdsportfolio til en præsentationsportfolio, som danner grundlag for de prøver, der er beskrevet i fagbilaget i grundfagsbekendtgørelsen. Præsentationsportfolioen indeholder således de tekster, som eleven vælger at præsentere ved den afsluttende prøve. Det er elevens ansvar at medbringe præsentationsportfolioen til eksamen. Skolen kan evt. vælge at lade eleverne lægge præsentationsportfolioen i en mappe på skolens intranet.

Opgaveløsning

Du tilrettelægger elevens arbejde med opgaverne, så de giver mening for eleven fx ved at være praksisorienteret og hænge sammen med fagets og uddannelsens mål. Eleven kan f.eks. koble arbejdet med en færdig tekst i undervisningen til en cases eller et projekt. Eleverne bruger dermed den færdige tekst som model eller uddrager en opskrift ud fra den. Eleverne undersøger og beskriver f.eks. kommunikationsforhold, komposition, sprog, stil, layout, farve, billedteknik, medie osv. og fremstiller derefter et nyt eksempel på samme teksttype til et andet medie eller til en anden målgruppe. Eleverne opøver derved en færdighed i at overføre metoder og teknikker fra det kendte færdige produkt, til det nye produkt, som eleven selv skal fremstille.

Teksttyper

Elevens dokumentation skal omfatte faglige teksttyper, der er relevante for elevens uddannelse og fremtidige job, samt teksttyper, der er relevante for elevens videre uddannelse og personlige udvikling.

Grundlæggende teksttyper

Til elevens dokumentation hører grundlæggende teksttyper i form af fx resumé, mødereferat, præsentationsmaterialer, stikord og manuskript til præsentation, formulering af tekstanalyse og rapportskrivning.

Forskellige fremstillingsformer

I elevens dokumentation indgår forskellige fremstillingsformer: skriftlige, mundtlige og multimodale

Den skriftlige dimension

Den skriftlige dimension spiller en central rolle i faget. Den skriftlige dimension kan være selve løsningen, f.eks. en folder, en dagsorden, en kvalitetsrapport, en manual, en annonce mm. Eller den kan være en del af grundlaget for det færdige produkt: et storyboard til en film, en beskrivelse af en idé, en logbog over et projektarbejde, en e-mail til en virksomhed mv.

Den mundtlige dimension

Eleven skal fremlægge og forklare faglige forhold for både fagpersoner og ikke-fagpersoner og skal kunne indgå i dialog om egen og andres dokumentation. fx ud fra en kommunikativ, sproglig, stilistisk og funktionel vinkel. Derudover skal eleven også begrunde sine valg med hensyn til forslag til justeringer.

Multimodale fremstillingsformer

Multimodale fremstillingsformer indeholder forskellige repræsentationsformer f.eks. billede, billedtekst, diagram, foto, film, maleri, symbolske skrifttegn, mundtlig fremstilling, skriftlig fremstilling mv. Eleven skal vælge og kunne bruge repræsentationsformerne mest hensigtsmæssigt i forhold til emne og hensigt.

Et undervisningsforløb med fokus på elevens dokumentation vil ofte være inddelt i tre faser

1. Indledning	Præsentation af opgave og læringsmål
2. Arbejdsfase	Elever arbejder med opgaven - du giver feedback på processen
3. Afslutning	Evaluering af proces, evaluering af produkt

4.1 Procesorienteret dokumentation

Eleven arbejder procesorienteret med at udarbejde dokumentation. I processen indgår f.eks.:

- afklaring af opgaven, problemformulering
- brainstorming om emne og kommunikation, målgruppe, valg af medier, budskab, holdning, hvilke medier, hvilken teksttype
- tænkeskrivning - fokus på afklaring og kreativ proces
- sortering, udvælgelse og strukturering af materiale
- valg af medier og repræsentationsformer til formidling
- processkrivning med vejledning og respons fra samarbejdspartnere (elev/ elev -lærer) med fokus på skriveprocessen
- formidlingsskrivning: justering, gennemskrivning og gennemredigering af materiale på grundlag af coaching og respons
- layout
- korrektur med fokus på korrekt sprogbrug, retstavning, tegnsætning og layout
- præsentation af produkt for samarbejdspartnere
- final justering
- aflevering eller anvendelse i større sammenhæng til en præsentation

5. Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Undervisningen og elevens udbytte heraf evalueres løbende. Evalueringens formål er at understøtte progression i den enkelte elevs læring og skal sikre, at eleven reflekterer over sin faglige udvikling i sammenhæng med faget og erhvervsuddannelsen som helhed. Den løbende evaluering sker på baggrund af løsning af opgaver, portfolio, samtaler mellem lærer og elev og mundtlig fremlæggelse.

Feedback

Som underviser giver du feedback på elevens proces, vejleder og hjælper på vej. Det kan du gøre ved at fastholde elevens fokus på læringsmålene, pege på muligheder som eleven måske ikke har set, gøre opmærksom på hjælpemidler, som eleven med fordel kan anvende, på strategier, som eleven skal arbejde på at udvikle, på sprogbrug, som skal justeres mv.

Eleverne skal blive så dygtige, som de kan. Det betyder, at du skal tilrettelægge din undervisning ud fra elevernes forudsætninger for at lære, og at du evaluerer gennemført undervisning for at opnå et justeret grundlag for den fortsatte undervisning.

Elevernes feedback på, hvad der giver læring for dem, er dermed et værdifuldt værktøj for dig som underviser.

Effektiv feedback fra elever forudsætter, at du tilrettelægger din undervisning med klare og tydelige mål som eleverne forstår. Dermed kan din evaluering og elevernes feedback sker på samme grundlag.

Løbende formativ evaluering

Når du evaluerer formativt i undervisningen, tager du udgangspunkt i kriterierne for opfyldelse af læringsmål og differentierer i forhold til elevens forudsætninger for at lære.

Læringsmålene for undervisningen udmønter fagets fagmål på en tydelig og konkret måde. Du formulerer målene, så de handler om undervisningens aktiviteter. Du lægger handleplaner sammen med eleven ud fra elevens faglige niveau. Men du har samtidig fokus på at arbejde med elevens viden om og færdigheder i at anvende strategier til at lære.

Planlægningen af den løbende evaluering foregår sammen med eleven. I denne proces indgår svar på følgende spørgsmål: Hvad er formålet med at evaluere?

- Hvad skal evalueres?
- Hvem evaluerer?
- På hvilke læringsmål, der evalueres?
- Hvilke kriterier bygger evalueringen på?
- Hvornår foregår evalueringen?
- Hvilken form har evalueringen?

Den formative evaluering har som sit første formål at understøtte elevens faglige udvikling og elevens viden om at lære og om at anvende strategier til at lære og opfylde læringsmålene.

Den formative evaluering har som andet formål, at du som underviser får feedback fra eleven i forhold til elevens læringsudbytte.

Formativ og summativ evaluering

Arbejdsportfolien indgår som grundlag for den løbende formative evaluering og som grundlag for den afsluttende summative standpunktsbedømmelse.

Med mellemrum kan du sammen med eleven se portfolioen igennem for at få overblik over elevens faglige styrker og udviklingsbehov. På grundlag af samtalen, kan du sammen med eleven lægge en handlingsplan for elevens arbejde med faget. Samtalen kan også træne eleven i at forholde sig analytisk og konstruktivt til egne tekster og læring

Dialog med andre elever

Portfolioen kan også bruges til, at elever går i dialog om hinandens tekster - giver respons med forslag til forbedringer af produkt og proces ved fremstilling, eller vejleder gennem hv-spørgsmål, der åbner for, at eleverne udvikler egne handlingsplaner på baggrund af samtalen.

Papir eller digital

Portfolioen kan være i papirversion eller i digitalt format eller begge dele. Det er elevens ansvar at vedligeholde arbejdsportfolioen, men du skal jævnligt gøre eleven opmærksom på dette ansvar.

Når elever arbejder sammen, kan de dele deres dokumenter og arbejdsprodukter digitalt. De kan evt. gøre det på skolens intranet. Eller de kan anvende nogle af de gratis tjenester, der er til rådighed, f.eks. One Drive, Google Drive,

Google Site, Google Blog. Fordelen ved at oprette fælles dokumenter vil bl.a. være, at eleverne kan samarbejde om fælles opgaver, cases og projekter og kommentere og give faglig feedback på det de selv og andre producerer.

Arbejdet med arbejdsportfolioen

Arbejdet med portfolioen til løbende formativ evaluering foregår i fem faser:

1. Eleven samler egne og fælles (udarbejdet med andre) tekster, samt feedback fra læreren
2. Du gennemgår elevens portfolio med henblik på en individuel handleplan for eleven og fokuspunkter for, hvordan eleven skal arbejde med faget
3. Du udarbejder feedback til eleven på den samlede portfolio
4. Du gennemgår portfolioen og din skitse til handleplan med eleven for at sætte klare mål for elevens arbejde med faget, med strategier til at løse opgaver. De klare mål bliver afstemt i forhold til elevens forudsætninger og i forhold til mål om viden, færdigheder og kompetencer på niveauet
5. Du følger op og giver lobende feedback på elevens arbejde med udgangspunkt i handleplanen.

5.2 Afsluttende standpunktsbedømmelse

Når eleven har afsluttet undervisningen, afgives en standpunktskarakter, der udtrykker elevens aktuelle standpunkt. Eleven bedømmes i forhold til fagets mål, og karakteren gives på baggrund af elevens dokumentation og øvrige præstationer og munder ud i en samlet vurdering af elevens kompetencer i faget.

Eleven skal kende grundlaget for evalueringen. Kriterierne for at opfylde målene skal indgå i din planlægning af undervisningen. De skal være velkendte af eleven fra den løbende evaluering. Kriterierne skal handle om viden, færdigheder og kompetencer i forhold til at løse en arbejdsopgave og tage udgangspunkt i fagets formål og i fagets mål.

En helhedsorienteret undervisning med en høj grad af tværfaglighed stiller særligt store udfordringer til dig i forhold til at formulere kriterier for at opfylde danskfagets mål. Du skal formulere kriterierne skarpt og præcist, så eleven kan identificere dem og arbejde på at opfylde dem, også når de indgår i tværfaglige helhedsorienterede sammenhænge. Klare kriterier er med til at sikre, at du tilgodeser alle fagets mål, når du tilrettelægger undervisningen, og når du evaluerer elevens standpunkt.

5.3 Afsluttende prøve

Der henvises til § 9 for uddannelser, der udbydes med caseeksamen.

Skolen vælger for det enkelte hold én af følgende to prøveformer:

Prøveform a caseeksamen eller prøveform b lodtrækning af spørgsmål.

Prøveform a caseeksamen	Prøveform b lodtrækning af spørgsmål
Prøven tilrettelægges på grundlag af en kendt case om en konkret virksomhed eller branche, udarbejdet af den prøveafholdende skole, evt. i samarbejde med en branche eller virksomhed. Ved undervisningens afslutning gennemføres en casearbejdsdag, hvor eleverne stilles 5-7 caseopgaver.	Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af elevens præsentationsportfolio samt en ukendt opgave. Prøvens grundlag skal tilsammen dække de væsentlige faglige mål, som skolen har udvalgt til prøven. Den ukendte opgave tildeles ved lodtrækning

<p>Arbejdsdagen har en varighed på 6 timer. Eleverne arbejder individuelt eller i grupper og må modtage vejledning. Eleverne afleverer individuelle besvarelser af opgaverne ved arbejdsdagens afslutning.</p> <p>Caseopgaverne udformes, så mindst én opgave inddrager elevernes præsentationsportfolio.</p> <p>Caseopgaverne skal til sammen dække de væsentlige faglige mål, som skolen har udvalgt til prøven.</p> <p>Der afholdes en mundtlig prøve af 30 minutters varighed, inklusiv votering. Eksaminationen tager udgangspunkt i de stillede caseopgaver. Censor beslutter hvilke af de 5-7 opgaver, som der er grundlag for eksaminationen og som eksaminationen indledes med. Under eksaminationen inddrager eleven sin præsentationsportfolio.</p> <p>Til de valgte opgaver stilles yderligere to ukendte spørgsmål, som uddyber relevant kernestof i forlængelse af caseopgaven. Spørgsmålene stilles under eksaminationen af eksaminator.</p> <p>Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af elevens præstation.</p> <p>Caseopgaverne, de ukendte spørgsmål samt en fortegnelse over tekster i hver enkelt elevs præsentationsportfolio sendes til censor forud for prøvens afholdelse.</p>	<p>umiddelbart forud for den fastsatte forberedelsestid, som normalt er på 60 minutter.</p> <p>Eksaminationen af eleven varer ca. 30 minutter, inklusive votering.</p> <p>Eksaminationen er todelt.</p> <p>Den ene del består af elevens præsentation af løsningen af den ukendte opgave samt en efterfølgende samtale om opgaven mellem elev og eksaminator.</p> <p>Den anden del består af elevens præsentation af sin præsentationsportfolio, og suppleres med uddybende spørgsmål fra eksaminator.</p> <p>Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af elevens præstation.</p> <p>De ukendte opgaver samt en fortegnelse over tekster i hver enkelt elevs præsentationsportfolio sendes til censor forud for prøvens afholdelse.</p>
---	---

Skolen afholder prøve efter fagbilagets bestemmelser om valg mellem to prøveformer a) mundtlig prøve på grundlag af en kendt case eller b) mundtlig prøve på grundlag af elevens præsentationsportfolio samt en ukendt opgave. Se nærmere i fagbilaget.

I de merkantile uddannelser afholder skolen caseprøve efter § 9 i grundfagsbekendtgørelsen. Prøven tager udgangspunkt i opgaver, der perspektiverer til en kendt merkantil case, virksomhed, branche eller lignende.

Praksisnær prøve i viden, færdigheder og kompetencer

Ifølge eksamensbestemmelserne udarbejder skolen eksamensopgaver, der:

- a) giver eleven mulighed for at dokumentere fagets viden, færdighed og kompetencer skriftligt, mundtligt og multimodalt
- b) er praksisnære i forhold til at åbne for dokumentation af danskfagets viden, færdigheder og kompetencer ved prøven med kobling til
 - praksis i faget - kendt af eleven fra arbejde med faget
 - praksis i elevens uddannelse - kendt af eleven fra helhedsorienterede undervisningsaktiviteter
 - praksis i virksomhed/branche i elevens målsituation i erhvervslivet - kendt af eleven fra arbejde med brancherettede cases og projekter

En praksisnær prøve får en positiv tilbagevirkning på undervisningens praksisnærhed.

Danskfaget kan blive udtrukket som eksamensfag. Ved prøven skal eleverne være bevidste og vidende om hvilke væsentlige fagmål, der indgår i prøven og hvilke kriterier, de bliver bedømt ud fra.

Skolen vælger de væsentlige mål og krav fra grundfagsbekendtgørelsen, som er grundlag for prøven. Prøven skal vise, om eleverne kan opfylde målene. Det skal fremgå af skolens prøveregler hvilke kriterier for målopfyldelse, du og censor skal anvende ved bedømmelsen. Eleverne skal orienteres om de væsentlige mål og krav.

5.3.1 Eksaminationsgrundlag

Prøveform a caseeksamen

Eksaminationsgrundlaget er elevens besvarelse af caseopgaverne samt de stillede ukendte spørgsmål.

Prøveform b lodtrækning af spørgsmål

Eksaminationsgrundlaget er elevens besvarelse af det ukendte spørgsmål samt elevens præsentationsportfolio.

Eksaminationsgrundlaget udgøres af prøvespørgsmål og opgaver samt af elevens faglige produkter udarbejdet i forberedelsestiden. Elevens eksaminationsgrundlag i form af faglige produkter medbringes af eleven til eksaminationen.

Elevens præsentation og den efterfølgende samtale tager udgangspunkt i eksaminationsgrundlaget. Af skolens prøveregler skal fremgå, hvad der er eksaminationsgrundlag ved prøven.

Elevens præsentationsportfolio indgår som en del af grundlaget for eksaminationen efter fagbilagets bestemmelser ved fagbilagets prøveform a og prøveform b.

5.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Prøveform a caseeksamen

Bedømmelsesgrundlaget er elevens mundtlige præstation ved prøven. I bedømmelsesgrundlaget kan der indgå materiale udarbejdet af eleven i forbindelse med opgaveløsning på caseundervisningsdagen, men materialet bedømmes ikke særskilt.

Prøveform b lodtrækning af spørgsmål

Bedømmelsesgrundlaget er elevens besvarelse af det stillede spørgsmål samt elevens præsentation af sin portfolio og den efterfølgende dialog med eksaminator.

Bedømmelsesgrundlaget er alt det, der danner grundlag for bedømmelsen. Bedømmelsesgrundlaget udgøres således af elevens præstation og dokumentation af viden, færdigheder og kompetencer under eksaminationen.

Bedømmelsesgrundlaget kan også være materiale, som eleven har udarbejdet før eksaminationen, i undervisningen eller i forberedelsestiden, såfremt dette er fastsat af skolen i skolens lokale undervisningsplan. Elevens medbragte produkter kan altså både være eksaminationsgrundlag og bedømmelsesgrundlag,

Af skolens prøveregler skal fremgå, hvad der er grundlag for bedømmelse ved prøven.

Bedømmelsen af elevens kompetencer foretages ud fra væsentlige mål og krav på niveauet, som de er beskrevet i fagbilaget for hvert enkelt grundfag, samt ud fra de bedømmelseskriterier, som skolen har fastsat i sin lokale undervisningsplan.

5.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Se i øvrigt § 8 stk. 3.

Skolen kan uddybe prøvens specifikke bedømmelseskriterier i forhold til de væsentlige mål og krav, som skolen har udvalgt i forhold til prøven samt i prøvens bedømmelsesgrundlag.

I bedømmelse af elevens præstation i faget lægges vægt på følgende:

Niveau F	Niveau E	Niveau D	Niveau C
1. Eleven kan anvende enkel viden om kommunikationsmetoder og fortolkning både alment og erhvervsfagligt 2. Eleven demonstrerer anvendelse af en simpel struktur i sin fremlæggelse 3. Eleven kommunikerer og formulerer sig i et grammatisk korrekt sprog, og i et sprog som passer til situationen 4. Eleven refererer indhold i læst tekst korrekt 5. Eleven viser kendskab til og i et afgrænset omfang forståelse af fiktionstekster, praksisnære sagtekster og multimodale tekster	1. Eleven kan anvende viden om kommunikationsmetoder og fortolkning både alment og erhvervsfagligt 2. Eleven demonstrerer en klar og enkel struktur i sin fremlæggelse 3. Eleven kommunikerer og formulerer sig i et grammatisk korrekt sprog, og i et sprog som passer til situationen 4. Eleven refererer indhold i læst tekst korrekt 5. Eleven viser kendskab til og forståelse af fiktionstekster, praksisnære sagtekster og multimodale tekster	1. Eleven anvender og begrundet kommunikationsmodeller og fortolkning både i almene og erhvervsfaglige sammenhænge 2. Eleven demonstrerer i sine fremlæggelser og besvarelser, at eleven har arbejdet selvstændigt og struktureret 3. Eleven formulerer sig sproglig korrekt og situationsbestemt 4. Eleven læser, kan forstå og fortolke tekster ud fra forskellige perspektiver 5. Eleven går i dialog om korrekt anvendelse af sprogbrug og sproglige normer både i almene og erhvervsfaglige sammenhænge 6. Eleven viser kendskab til og forståelse af fiktionstekster, praksisnære sagtekster og multimodale tekster og kan diskutere og udlede fra disse genrer	1. Eleven anvender og reflekterer over kommunikationsmodeller og fortolkning både i almene og erhvervsfaglige sammenhænge 2. Eleven demonstrerer i sine fremlæggelser og besvarelser, at eleven har arbejdet selvstændigt, struktureret og reflekteret 3. Eleven formulerer sig sproglig korrekt, reflekteret og situationsbestemt 4. Eleven læser, kan forstå, fortolke og vurdere tekster ud fra forskellige perspektiver 5. Eleven går i dialog om og kan bedømme korrekt anvendelse af sprogbrug og sproglige normer både i almene og erhvervsfaglige sammenhænge 6. Eleven viser kendskab til, forståelse af fiktionstekster, praksisnære sagtekster og multimodale tekster og kan reflektere, diskutere og bedømme disse genrer

Bedømmelseskriterierne ved prøven er de tegn på målopfyldelse i elevens præstation og det elevudarbejdede materiale, som skolen har fastsat til at danne grundlag for bedømmelsen.

Bedømmelseskriterierne tager udgangspunkt i de væsentlige faglige mål, der danner grundlag for prøven.

Bedømmelseskriterier skal fremgå af skolens prøveregler. Du skal orientere dig i din skoles lokale undervisningsplan i forbindelse med udvælgelse af væsentlige mål samt bedømmelseskriterier.

Der foretages en samlet bedømmelse af elevens præstation. Der gives én karakter efter hver eksamination. Karakteren omfatter den viden, de færdigheder og de kompetencer, som eleven har dokumenteret under prøven.

6. Dansklærerens spiseseddel

Spisesedlen er udarbejdet som et støtteværktøj til dansklæreren og har til formål at give overblik over vigtige opmærksomhedspunkter, når man underviser i dansk på erhvervsuddannelserne.

1. Tjek skolens LUP

Det er vigtigt at dansklæreren orienterer sig i skolens lokale undervisningsplan for dansk (LUP).

Danskfaget udvikler sig hele tiden, og det kan være nødvendigt at ajourføre den lokale LUP.

Vigtigst er det, at det fremgår af luppen:

- 1) Hvilke prøveformer og bedømmelser der indgår i dansk
- 2) Vægtningen af karakter
- 3) Opfyldelse af deltagelsespligt, aflevering af opgaver og projekter eller andre ting der kan være en forudsætning for deltagelse i prøven/eksaminationen
- 4) Evt. tilmelding, indstilling til prøven samt evt. afmelding til prøven, herunder sygdom.
- 5) Anvendelse af hjælpemidler
- 6) At prøven foregår på dansk
- 7) Mål og krav der er vigtige for prøven
- 8) Prøvens eksaminationsgrundlag, som er det faglige stof eller materiale der eksamineres ud fra.
- 9) Prøvens bedømmelsesgrundlag, herunder hvilke produkter, processer eller præstationer der gøres til genstand for bedømmelsen og eventuel vægtning af delkarakterer.
- 10) Prøvens bedømmelseskriterier, som med udgangspunkt i bedømmelsesgrundlaget skal beskrive, hvad der lægges vægt på ved vurderingen af eksaminandens præstation.
- 11) Orienter dig på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161427>

2. Tjek fagbilaget for dansk (Bilag 4)

Du skal i din planlægning af dansk på din erhvervsskole sikre dig, at du i din undervisning tydeliggør de udvalgte faglige mål for faget og at disse fremgår af skolens lup. Husk ved undervisning af EUX klassen at tage pejling på dansk A-niveau -og er du så heldig at kende underviserne på kommende A-niveau så er det fordelagtigt for dine elever at afstemme denne pejling med de kommende undervisere i din planlægning af undervisningen.

Af fagbilaget fremgår det, at danskfaget gennem tværfagligt samspil med erhvervsuddannelsens øvrige fag skal styrke og udvikle elevens danskfaglige og personlige kompetencer. Derfor er det oplagt også at arbejde tværfagligt og helhedsorienteret i dansk. Når man arbejder tværfagligt og helhedsorienteret, skal man holde tungen lige i munden og have de faglige mål for øje i sin planlægning.

Find fagbilaget for dansk samt vejledning: <https://uvm.dk/erhvervsuddannelser/undervisning-og-laeringsmiljoe/grundfag/fagbilag-og-vejledninger>

3. Løbende evaluering og feedback af elevernes arbejde

Planlæg og beskriv i skolens lup, hvordan du løbende vil evaluere elevernes arbejde og afstem eventuelt i hvilken form og hvor ofte de kan forvente at få feedback.

4. Udarbejde undervisningsbeskrivelser for dansk på EUX

Jf. det reviderede fagbilag for dansk skal der udarbejdes undervisningsbeskrivelser for dansk. Dette gøres for at sikre at disse vigtige informationer kan komme videre til andre undervisere og dermed komme eleven til gavn. Du kan evt. bruge vedlagte skabelon:

5. Udarbejde prøvemateriale til dansk.